

STEINERPEDAGOGIIKASTA

Jouni Kokko

Mahdollisuus esitellä steinerpedagogiaa on mieluinen, vaikka tartunkin haasteeseen vasta kolmatta vuotta opiskelleen opiskelijan tietoisuudella. Huolimatta siitä, että Suomessa on ollut steinerkouluja jo 50-luvusta saakka, tiedetään steinerpedagogiasta vähän ja tämäkin vähä on usein ennakkoluulojen värittämää. En tosin ole tässä veljeäni viisaampi, sillä vaikka tiiviiseen 160 opintoviikon rupeamaan kuuluukin pedagogian historian jakso, ovat käsitykseni esimerkiksi peruskoululiikkeen periaatteista ja taustavaikuttimista suppeat.

Steinerpedagogiaa esiintyy kysynnän mukaan. Lähes poikkeuksetta aloite koulun tai päiväkodin perustamiselle tulee vanhemmilta. Vuodesta 1955 saakka kouluja on perustettu maahamme 20. Ensimmäisen 1919 Stuttgartissa perustetun koulun jälkeen maailmalla Waldorf-kouluiksi kutsuttuja opinahjoja on 60 maassa noin 1000. Päiväkoteja on 1500. Steinerpedagogeja kouluttaa Suomessa Helsingin Jollaksessa sijaitseva Snellman-korkeakoulu.

Pedagogiikka pohjaa Rudolf Steinerin (1861-1925) vielä nykyäänkin radikaaliin näkemykseen ihmisen olemuksesta. Tämä Steinerin tutkimusten ja psykologisten havaintojen pohjalta hahmottuva kuva ei ole perinteiseen luonnontieteellis-materialistiseen maailmankuvaan kasvaneelle aivan helppo sulattaa. Kun ensi kertaa kuulin käsityksestä, jossa ihminen jäsenetään fyysiseksi, psyykkiseksi sekä henkiseksi kokonaisuudeksi, hämmennyin. Fyysinen joo, psyykkis-sielullinen ok, mutta henkinen, mitä! Henkinen on ehkä sanastomme tabuimpia termejä ja sitä kohtaan on monilla syviä ennakkoluuloja. Käyttämämme ihmisen kolmijäsennys avautuu paremmin eri termein; tahtova (fyysinen), tunteva (psyykinen) sekä ajatteleva (henkinen). Henkistä ihmisessä on hänen ajattelunsa, jonka abstrakti ominaisuus tekee siitä nimenomaan yliaistillisen ja samalla luonteeltaan aineellisen vastakohtan.

Steinerin ihmiskuva on pedagogian tietoteoreettisena pohjana, ja sen tutkiminen fenomenologisoin keinoin kuuluu opettajaksi opiskelevan opinto-ohjelmaan. Ihmisestähän meidän on lähdettävä kasvattaessamme. Opiskelumme ja tulevan opettajantyön perustana on lapsihavainnointityö, jossa opettaja lukee lapsista yleisen ikäkausia koskevan opetussuunnitelman ja yksittäisestä lapsesta sen, mitä kyseinen lapsi tarvitsee kehittyäkseen mahdollisuuksiensa mukaan yksilönä. Opetussuunnitelmamme perustuu ikäkausikehityksen tuntemiseen ja sen tukemiseen. Pyrimme antamaan lapselle oikeaan aikaan juuri sitä, mitä hän kehityksessään tarvitsee. Käytämme myös apunamme metodiikkaa, jonka yksi osa on temperamenttikasvatus.

Yleisdidaktinen ja -metodinen puoli on Steinerin inspiroima. Hän kuitenkin painotti, että opettajan tulisi käyttää annettuja ideoita vain, jos kokisi ne hedelmällisiksi käytännössä.

Steinerpedagogiikka vaatii opettajalta paljon. Kun ihanteena on elävä ja lopulta yksilön tavoitettava opetus, ei voida nojata Steinerin eikä muiden antamiin dogmeihin. Näin ollen on opettajan oltava vapaa työssään! Hänen toimintansa ei saa olla sidoksissa ulkokohtaiseen ohjailuun, instituutioihin. Hallintorakenne kouluissamme onkin enemmän kollegiaalinen

kuin hierarkkinen. Opettajan vapaus tuo mukanaan vastuun, joka velvoittaa jatkuvaan muutoskykyyn ja väsymättömään työhön.

Kouluissamme ei käytetä oppikirjoja, vaan lapset luovat oppimateriaalinsa itse opettajan ohjauksella ja opetuksen perusteella. Tämä vaatii sekä oppilaalta että opettajalta paljon. "Kirjojen" teko on opitun takaisin peilauksena hyväksi lapsen ajattelun kehitykselle osoittaen heti, mitä opetuksesta on jäänyt reppuun. Opettajan on hallittava opetettavat sisällöt, niiden elävöityessä opettavan persoonan kautta. Tiedon opettajalähtöisyys etenkin alaluokilla johtaa positiivisen auktoriteetin muodostumiseen.

Steinerkouluissa opiskellaan jaksottaisessa rytmissä. Kuukausi matematiikkaa ja kuukausi historiaa esimerkiksi. Näin opinnoista saadaan luotua mielekäs kokonaisuus. Jotkin jatkuvaa harjoittelua vaativat aineet ovat mukana viikkorytmissä ympäri lukuvuoden. Koulupäivän rytmityksessä pyritään lapsen kokonaisvaltaiseen oppimiseen. Ajattelua vaativat aineet on sijoitettu aamutunneille, tunnemaailmaa koskettavat keskipäivään ja tahtoa vaativat käytännölliset aineet mahdollisuuksien mukaan loppupäivälle. Myös steinerkouluissa annetaan läksyjä!

Opettajan työ nähdään itekasvatuksena. Hänen jatkuvasti oppiessa ja kehittyessä yksilönä syntyy luokkaan ilmapiiri, johon ei liity pysähtyneisyyttä. Opettaja ei voi kuvitella itseään mestariksi, vaan hän on mukana kehityksessä. Tämä asenne mahdollistaa aidon yhteyden lasten ja aikuisen välillä.

Snellman-korkeakoulussa on opiskeltu steinerpedagogiikkaa 25 vuotta. Opettajiksi opiskelevien opintosuunnitelma on elänyt ja muuttunut vuosien varrella pyrkien toteuttamaan korkeakoulumme nimeä kantavan J.V. Snellmanin näkemystä akateemisesta opiskelusta. Luokanopettajiksi valmistutaan noin neljässä vuodessa. Opinnoissamme painotetaan prosessuaalisuutta, joka lisää paikallaolon merkitystä. Tämä tekee opiskelun hieman koulumaiseksi vuosikurssin ollessa tiivis sosiaalinen yhteisö. Myös opettajaksi opiskelevat työskentelevät jaksottaisesti. Aamuihin painottuu viikon tai kaksi kestävä akateeminen jakso, ja iltapäiville sijoittuvat pidempikestoiset, yleensä taiteisiin painottuvat kokonaisuudet. Vierailevia luennoitsijoita on paljon ja monet heistä tulevat Suomen ulkopuolelta. Teemme myös viikoittain steinerpedagogian erikoisuutta eurytmiaa; liikuntataidetta, jossa musiikki ja puhe muunnetaan liikkeen ja eleen taiteeksi. Eurytmian vaikutukset ovat ilahduttavasti harmonisoivia ja kirkastavia opiskelun hektisyydessä. Osaamistamme esittelemme lukuisissa kirjallisissa ja suullisissa tuotoksissa, jotka ovat varsin vaativia. Tentti/koejärjestelmää meillä ei ole, paitsi äidinkielen kieliopin kohdalla. Näin vapaus ja vastuu sisältyy opiskeluumme. Olemme lopulta itse vastuussa kehittymisestäämme.

Jokaiseen lukuvuoteen sisältyy harjoittelujakso, mukaan lukien hoitopedagoginen harjoittelu steinerpedagogisessa kehitysvammaisten koulussa. Valmistuvan mahdollinen työtilanne on aina kuuma kysymys. Yleinen tuntuma kuitenkin on, että steinerpedagogeille on kysyntää. Tosin opiskelija lopetteleva voi varautua mahdollisuuteen, että hänen on muutettava työnsä perässä. Opiskelu Snellman-korkeakoulussa on elävää ja eheyttävää, vaikka tulevan työn haasteet ovatkin jatkuvasti mielessä.

Lopuksi haluan sanoa, että on mielestäni rikkaus, että yhteiskunnassamme on erilaisia kasvatuksellisia suuntauksia, kunhan niiden takana on inhimillinen pyrkimys. Erilaisuus on

yleensäkin rikkaus, vaikka kuitenkin usein ainoa huomion kohde. Mielekästä olisikin, jos voisimme lähteä ajattelussamme samankaltaisuuden etsimisestä. Saavutetun yhteyden kautta erilaisuudetkin aukeavat uudessa valossa. Toivon avointa kiinnostusta ja yhteistyötä kaikkien kasvattajien välille toimiessamme lapsen parhaaksi.

Arete!

Kirjavinkkejä:

Reijo Wilenius : Miten käy lasten ja nuorten? Dialogia 2002

Simo Skinnari : Pedagoginen rakkaus, PS-kustannus 2004

Verkkovinkkejä:

www.snellman-korkeakoulu.fi

www.steinerkoulu.fi

www.rsarchive.org